

Proč stavíme máje?- Pojizerské listy č.18 z 2. 5. 2001

Většinou dostaneme odpověď, že je to prastarý zvyk. Jen málokdo dnes ví, že mládenec své milé postavil před domem, kde bydlela, krásně urostlou vysokou rozvíjející se břízu, opentlenou barevnými papírovými pásky.

Byl to projev lásky, téměř vyznání. Dělal to většinou v noci, potichoučku, protože to mělo být překvapení ráno o 1. máji, kdy dívky se před východem slunce chodily k místnímu potoku nebo studánce umýt, aby byly po celý rok čerstvé a krásné. Někdy se stalo, že na tutéž krásku si myslelo více mládenců. Co měl dělat ten, kdo přišel později a u domu byla už krásná máj zasazená od jiného ctitele?

Málokdo odešel jen tak, že by ustoupil. Májku vytáhl, někam pohodil a vtyčil opak tu svou. Musel se nejdříve pořádně rozhlédnout, zda jeho sok svoji májku nehlídá. Ten by jistě nedovolil, aby se něco takového stalo. Mohla by z toho být mela.

V některé obci postavili společnou máji na návsi. Dělo se tak podle určitých pravidel a slavnostním způsobem. Býval to průvod hlavními vesnickými cestami, někde i s hudbou, většinou ale jen s krásnými národními písněmi. Lidé se postupně zařazovali do průvodu, který skončil na návsi, kde se na závěr slavnosti máj vztyčila.

Tak začínal na vesnici nejkrásnější měsíc roku, máj - lásky čas. Ne vždy posloužila za máj bříza. Mohl to být i smrk, jehož kmen se oloupal, aby svítil svojí čistotou. Někde to bývala dokonce jedle. Však o jedle v minulých dobách nebyla nikdy nouze.

Stavění májí má symbolický význam. Svůj původ má ještě ve starých pohanských dobách. V pozadí je boj zimy s vesnou, smrtí se životem. Morana byla poražena, jaro zvítězilo, ujímá se cele vlády, ne pouze kalendářně.

V máje vše kvete, raší, kypí životem, obnovuje se vegetace svojí plodivou silou. Je konec

Proč stavíme "máje"

Napsal Milan Mlejnek

chladných dnů, slunce příjemně hřeje a stále stoupá výš nad obzor. Dny se prodlužují, noci krátí. Konečně bude už dobře. To je ten zemský ráj na pohled, jak to zpíváme v naší národní hymně.

Tento původní význam máje vešel v zapomenutí, ale stavění májí někde trvá nepřetržitě dál a je to tak jistě dobře, že tento krásný starý zvyk se dočkal i třetího tisíciletí. Bohužel, máje jsou dnes spíše už jen kulisami u venkovských domů, kdy dědeček a babička vyprávějí svým vnoučatům a ozdobenou břízou ilustrují, jak tomu bývalo kdysi dávno na začátku května za dob jejich mládí.

Závěrem už jen to, že máje se udržely nejvíce ve slovanských zemích, snad nejvíce u nejmenšího slovenského národa u Lužických Srbů v sousedním Sasku, ve vsích kolem měst Budyšina (Bautzen) a Chotěbuzi (Cottbus) v povodí řeky Sprévy (Spree).

Zbývá ještě vysvětlit, proč někdy říkáme pátému měsíci v roce máj, jindy zase květen. Je tomu tak od dob českého národního obrození, přibližně 200 let, kdy byla snaha očistit češtinu od cizích slov, především od germanizmů a latiny, aby se stala srozumitelnější prostému lidu. Byl to Josef Jungman, který prvně přišel s „květnem“, ale ten starý, původem z latiny, „máj“ se paralelně udržel až do naší doby.

Míváme ten dojem, že to staré zní snad vznešeněji. Jistě na tom má svůj značný podíl i stejnojmenná Máchova velebáseň „Máj“.

„Byl pozdní večer, první máj, večerní máj, byl lásky čas...“

Podle Miroslava Hlouška